

Referat af ordinært møde i Normudvalget

Fredag den 8. marts 2019 kl. 10-15, Agro Food Park 15, Skejby, 8200 Aarhus N

Deltagere:

Medlemmer af Normudvalget:

Erik Steen Kristensen (ESK), Institut for Agroøkologi (AGRO), AU
Hanne Bach (HBA), DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, AU
Hans Kjær (HKJ), Departementet (DEP)
Jens Elbæk (JEL), SEGES
Leif Knudsen (LEK), SEGES
Louise Piester (LOPIES), Landbrugsstyrelsen (LBST)

Ad hoc deltagere:

Jens Erik Ørum (JEØ), Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (IFRO), KU
Johannes L. Jensen (JLJ), Institut for Agroøkologi (AGRO), AU
Lene Hegelund (LHE), Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug (DCA), AU
Tobias Holger Baden (TOHOBA), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Ingrid K. Thomsen (IKT), Institut for Agroøkologi (AGRO), AU (referent)

Afbud:

Brian H. Jacobsen (BHH), Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (IFRO), KU
Peter Lund (PLU), Institut for Husdyrvidenskab (ANIS), AU
Jakob Møgelvang (JAKM), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Liva Vejlgård (LIVVEJ), Landbrugsstyrelsen (LBST)

Dato: 27. marts 2019

Side 1/6

Dagsorden

1. Godkendelse af dagsorden.
2. Bemærkninger til referat fra efterårsmødet 2018 (<http://dca.au.dk/myndighedsraadgivning/normudvalget/>).
3. Nyt fra Landbrugsstyrelsen. *Louise Piester*
4. Status for arbejdet i Prognoseudvalget og indstilling af kvælstofprognose 2019. *Tobias Holger Baden*
 - Kvælstofprognose baseret på jordprøver. *Leif Knudsen*
 - Kvælstofprognose baseret på NREMO. *Jens Erik Ørum*
5. Økonomisk optimale kvælstofnormer 2019/20. *Leif Knudsen*
6. Potentielt ændret kvælstofforbrug som følge af ændringer i normer for 2019/20. *Johannes L. Jensen*
7. Analysearbejde vedr. eventuel overgang til modelbaseret kvælstofprognose og treårige gødningsnormer. *Tobias Holger Baden*
8. Normtal for husdyrgødning og analysearbejde i forbindelse med eventuel overgang til treårige husdyrnormer. *Peter Lund*
9. Næste møde: dagsorden, oplæg mm.
10. Eventuelt.

Ad. 1. Godkendelse af dagsorden

Dagsordenen blev godkendt uden bemærkninger. HBA foreslog, at normer for husdyrgødning bliver placeret øverst på dagsordenen på næste møde.

Ad. 2. Bemærkninger til referat fra efterårsmødet 2018

Der var ingen bemærkninger til referatet fra seneste møde.

Ad. 3. Nyt fra Landbrugsstyrelsen

LOPIES orienterede om, at MFVM i øjeblikket arbejder med status på Fødevarer- og Landbrugspakken. Ministeren har besluttet at lave servicetjek af pakken, herunder opdatering af Baseline og klimanormalisering. Opgaverne er ved at blive aftalt med AU. Det vil senere blive overvejet, om Normudvalget skal inddrages, f.eks. mht. forudsætninger for anvendt gødning og udvikling i normerne. Deadlines for opgaverne er endnu ikke afklarede men forventes at være klar i løbet af efteråret. Mht. 'gødnings sagen' er der indgået forlig med Bæredygtigt Landbrug.

ESK oplyste, at fakultetet Science and Technology deles i to, men forventede ikke, at det fik betydning for Normudvalgets arbejde.

HKJ orienterede om, at der er et initiativ på vej mht. ammoniaktab fra urea og andre handelsgødninger med høj emissionsfaktor. LEK havde noteret sig, at betegnelsen 'kunstgødning' fremgik af det nyeste udkast til gødningsbekendtgørelse. LEK mente, at ordvalget var uhensigtsmæssigt og foreslog at anvende 'mineralsk gødning' i stedet, hvilket bedre modsvarer organisk gødning/husdyrgødning. Ifølge LOPIES vil det nuværende 'handelsgødning' ikke længere kunne anvendes i de forskellige bekendtgørelser, men LEKs forslag vil blive overvejet.

Ad. 4. Status for arbejdet i Prognoseudvalget og indstilling af kvælstofprognose 2019

TOHOBA orienterede om arbejdet i Prognoseudvalget, hvis opgave har været at indstille kvælstofprognosen for 2019. Udvalget har løst den stillede opgave og har sammenlignet kvælstofprognoser indstillet hhv. med den traditionelle metode baseret på jordprøver i Kvadratnettet og med IFRO-modellen NREMO. Prognoseudvalget anbefalede, at kvælstofprognosen i 2019 blev fastsat på baggrund af den traditionelle metode, og der var rundsendt bilag med forslag til prognoseindstilling. Herefter præsenterede LEK og JEØ tilgange og resultater fra de to metoder til prognosefastsættelse.

LEK orienterede om fastsættelse af kvælstofprognose med udgangspunkt i jordprøver fra Kvadratnettet gennemført som beskrevet i Drejebog for Udarbejdelse af Kvælstofprognose. Der var udtaget jordprøver til N-min analyser mellem 1.-14. februar og anvendt klimadata fra 1.-9.-18 til 1.-3.-19, som på kommunebasis blev sammenholdt med samme periode i de foregående 11 år. Der var tilstræbt udtagning af 150 prøver, men bl.a. pga. jordkabler var der kun udtaget 133. Der var afprøvet fire scenarier med forskellige opdelinger af landet ud fra forskelle i nedbør. I det af Prognoseudvalget anbefalede scenarie var der på baggrund af årets afvigelse fra normalnedbør sket en opdeling i tre områder. Prognosen udviste et mindre kvælstofbehov end normalt svarende til en ændring på mellem 0 og -15 kg N/ha afhængigt af område. På landsplan ville prognosen reducere kvælstoftilførslen med knap 10.000 t N.

HKJ spurgte, hvorvidt den unormale vækstsæson 2018 og den tørre vinter 2018/19 blev fulgt op med rådgivning, f.eks. mht. de mange steder med meget kraftige vintersædsmarker og efterafgrøder. LEK svarede, at der netop var udsendt en meddelelse om emnet. LEK orienterede desuden om, at der pt. ikke udtages jordprøver til kvælstofprognosen,

hvis der har været dyrket efterafgrøder den pågældende vinter, men at der i SAT-N-projektet undersøges, om kvælstofprognosen kan forbedres ved at inddrage efterafgrøder.

JEØ uddelte bilag vedr. kvælstofprognose baseret på NREMO og data for vinterhvede. Modellen benytter sig af fire såkaldte prognoseparametre, hvor to parametre er knyttet til modelberegnet kvælstofudvaskning i indeværende udvaskningsår, mens to andre er knyttet til hhv. gennemsnitstemperatur for koldeste vinterhalvårs-måned (oktober -marts) samt gennemsnitstemperatur for vinter og forårsmånederne januar, februar og marts. NREMO gør det muligt at beregne prognoser for en række parametre, herunder udbyttepotentiale, mineraliseret kvælstof samt kvælstofbehov. Generelt er der god overensstemmelse mellem de kort for kvælstofprognose 2019, der er genereret på baggrund af hhv. den traditionelle metode og NREMO, men modsat den traditionelle metode beregner NREMO også kvælstofprognose for grovsandet jord. Derimod finder NREMO ikke prognoseparametre for vårbyg, hvilket f.eks. kan skyldes manglende informationer om efterafgrøder.

Efterfølgende var der en diskussion omkring de to tilgange til bestemmelse af kvælstofprognose. I det fortsatte arbejde i Prognoseudvalget skal det afklares, i hvilket omfang de yderligere informationer, som NREMO giver, skal inddrages. Desuden skal der fokus på problemstillinger som f.eks. prognoser på grovsand samt at fastsættelse af prognose for nuværende sker helt eller delvist i vinterhvede/vintersæd og altså ikke er repræsentativ for hele prognosearealet. LEK nævnte, at bestemmelse af udbyttepotentiale indgår i projektet N-Tool-Precise, og at det eventuelt kunne være relevant at inddrage JEØ i dette arbejde.

LEKs præsenterede forslag til kvælstofprognose 2019 blev godkendt.

Ad. 5. Økonomisk optimale kvælstofnormer 2019/20

LEK præsenterede forslag til indstilling af kvælstofnormer 2019/20. Normindstillingen havde fulgt Drejebogen, og JLJ havde gennemført kvalitetskontrol af data og beregninger. Der havde været afholdt møde i Arbejdsgruppen vedr. kvælstofnormer 20. februar, hvor der havde været enighed om normfastsættelsen. Gitte Blicher-Mathiesen havde dog anført, at det er et problem, at der kun én norm i Vejledningen uanset om den økonomisk optimale kvælstofnorm for landmanden er med eller uden proteinkorrektion. Det var fra Arbejdsgruppen anbefalet, at normen for vinterraps og kartofler holdes under observation pga. afvigelser mellem forsøgsresultater og norm.

På arbejdsgruppemødet havde der ifølge LEK været rejst ønske om en analyse af kvælstofkvote contra forbrug angivet i gødningsregnskaberne. En sådan analyse ligger formentlig uden for Arbejdsgruppens og Normudvalgets kommissorier, men det vil være relevant for Normudvalget, hvis der er forskel på de af Normudvalgets fastsatte økonomisk optimale kvælstofnormer og landmandens brug af kvote.

JEØ påpegede, at det for BHJ, som er medlem af Normudvalget, er essentielt at evaluere den faktiske gødningsanvendelse i forhold til de opstillede kvoter, når der skal foretages en opgørelse af omkostninger ved normreduktioner som virkemiddel i den fremtidige re-

guling. LOPIES oplyste, at elementet tages op i arbejdet med Baseline, som er under opstart ved AU. JEØ fandt det vigtigt, at IFRO har adgang til datagrundlaget og opfordrede til, at IFRO inddrages i en dialog om formål og metode på et tidligt tidspunkt i Baseline-arbejdet. Problemstillingen var ifølge såvel LEK som JEØ yderligere relevant, hvis uforbrugt kvote vil kunne anvendes i den målrettede regulering som alternativ til efterafgrøder.

LEK gennemgik det tidligere udsendte Bilag 2, som gav en oversigt over forslag til ændringer i kvælstofnormerne, mens yderligere dokumentation kunne findes i Bilag 6. JLJ havde påpeget fejl i prisfastsættelsen, hvilket ville blive rettet.

HBA spurgte, hvorfor der i referatet fra arbejdsgruppemødet var udtrykt bekymring for kvælstofnormen til vinterraps. Hertil svarede LEK, at det drejede sig om håndtering af efterårstilført kvælstof. Det blev aftalt, at LEK udarbejder et bilag vedr. problemstillingen, som kan følge med referatet fra normudvalgsmødet. Det blev ligeledes aftalt, at der fremover arbejdes ud fra, at kvælstofnormen reguleres, hvis forskellen mellem indstillet norm og forsøg overstiger 2,5 kg N. Hvis subjektive skøn bevirker, at dette ikke følges, skal der udarbejdes en skriftlig redegørelse til Normudvalget. Adspurgt af IKT om denne præcisering skulle tilføjes Drejebogen, var der enighed om, at det var tilstrækkeligt, at præciseringen fremgik af referatet.

Normudvalget godkendte indstillingerne til kvælstofnormer 2019/20. LOPIES kvitterede efterfølgende for det gode samarbejde, der var i forbindelse med fastsættelse af kvælstofprognose og -normer og den kvalitetssikring og revision, der pågår.

Ad. 6. Potentielt ændret kvælstofforbrug som følge af ændringer i normer for 2019/20.

JLJ præsenterede en samlet oversigt over, hvilken betydning ændringer i kvælstof- og udbyttensnormer ville få for den samlede kvote 2019/20. Hvor der var foreslået ændringer i kvælstofnormen var der generelt tale om fald, men da udbyttensnormerne til gengæld var steget, opvejede det en del af faldet. Den samlede effekt, baseret på 91 % af det dyrkede areal, svarede til et fald på 4.147 t N.

Ad. 7. Analysearbejde vedr. eventuel overgang til modelbaseret kvælstofprognose og treårige gødningsnormer

TOHOBA orienterede om, at Prognoseudvalget fortsætter sit arbejde vedr. kvælstofprognose. Prognoseudvalgets arbejdsområde udvides desuden til også at gennemføre analyser i forbindelse med en eventuel overgang til treårige normer. Arbejdsgruppen vedr. kvælstofnormer inddrages løbende.

Der arbejdes videre med NREMO. Af fokuspunkter vil bl.a. være regionalisering og udbytterelationer ift. jordtyper. Det kunne desuden være relevant at inddrage et antal prøvepunkter fra Kvadratnettet i NREMO. I den forbindelse påpegede LEK, at en stor del af budgettet til den traditionelle metode til fastsættelse af kvælstofprognose dækker udgifter i forbindelse med generelt vedligehold af dyrkningsoplysninger i Kvadratnettet. Et lavere

antal prøvepunkter vil derfor ikke i væsentlig grad reducere udgifterne til opretholdelse af Kvadratnettet.

JEL gjorde opmærksom på, at det ville være hensigtsmæssigt med et tidligt møde i Normudvalget, da efterårsmødet i Normudvalget normalt ligger så sent på året, at det ville være vanskeligt at nå at udtage jordprøver til en traditionel kvælstofprognose, hvis dette skulle blive anbefalet af Prognoseudvalget. Det blev derfor aftalt, at Prognoseudvalget skulle være klar med anbefalinger til metode for kvælstofprognose 2020 i løbet af august.

TOHOBA udarbejder kommissorium, overordnet tidsplan og opgaveliste til Prognoseudvalget og giver eventuelt udvalget et nyt navn, der afspejler, at det samme udvalg også skal gennemføre analyser vedr. treårige normer. Kommissoriet rundsendes til Normudvalgets bemærkninger og efterfølgende godkendelse.

HKJ anførte som ved sidste møde, at ved analyseopgaven i forhold til overgangen til nye treårige normer, hvor ændringer i Normudvalgets arbejde overvejes, er der behov for at kigge på en selvstændig kvælstofnorm for humusjorde, da de nuværende normer ifølge det gennemførte analysearbejde med NREMO er for høje. Ud over at dette er et selvstændigt problem i forhold til Normudvalgets arbejde, er der desuden det problem, at de nuværende høje normer på humusjorde indeholder et incitament til at fastholde dyrkning af humusjorde i f.eks. ådale bl.a., fordi en reduktion af kvoten kan anvendes som virkemiddel. Derved modarbejdes de initiativer, som er igangsat i forhold til at udtage og omdanne sådanne arealer til f.eks. vådområder.

Ad. 8. Normtal for husdyrgødning og analysearbejde i forbindelse med eventuel overgang til treårige husdyrnormer

PLU havde måttet melde afbud til mødet, men havde sendt materiale til IKT, herunder kommissorium for Arbejdsgruppe vedr. beregning af normtal for husdyrgødning samt tidsplan for indstilling af husdyrnormer 2019.

Det gældende kommissorium for Arbejdsgruppe vedr. beregning af normtal for husdyrgødning var fra 2003. Kommissoriet blev af Normudvalget fundet ikke at være tilstrækkeligt specifikt. Især var det ikke klart, om tidligere rejste problemstillinger vedr. uoverensstemmelser mellem de af arbejdsgruppen opgjorte data og opgørelser ud fra gødningsregnskaber lå inden for kommissoriet. Ligeledes blev der efterlyst bedre og opdateret dokumentation af metoder.

HBA efterlyste, at der på området opnås samme transparens, som det forventes for de øvrige dele af Normudvalgets arbejde. HKJ påpegede, at normtallene især mht. fosfor har direkte betydning for kravet til udbringningsarealets størrelse det efterfølgende år. Dette er problematisk, idet bedrifterne har vanskeligt ved at ændre udbringningsarealet med kort varsel, hvis f.eks. ny viden giver store spring i normerne. Der opfordres derfor til, at tidsfrister osv. overholdes, så eventuelle "spring" kan meldes ud i god tid. Konsekvenserne i forhold til det krævede udbringningsareal gør treårige normer ekstra relevante for husdyrnormerne.

LOPIES konkluderede, at der forelå en udviklingsopgave inden for husdyrgødningsnormer. Det blev indstillet, at PLU tager kontakt til TOHOBA mht. opdatering af kommissorium samt generel planlægning. Det forventes, at et opdateret kommissorium kan præsenteres på mødet i august. HBA foreslog, at personer involveret i emissionsopgørelser hos DCE kunne deltage i det arbejde, der nu bliver igangsat.

Tidsplanen for indstilling af husdyrgødningsnormer vil ifølge tidsplanen fra PLU blive sendt til Normudvalget 26. april og forventes indstillet til LBST den 3. maj.

Ad. 9. Næste møde: dagsorden, oplæg mm.

Næste møde blev aftalt til 14. august kl. 11-14. IKT indkalder. På dagsordenen vil bl.a. være:

- Kommissorium for Arbejdsgruppe vedr. beregning af normtal for husdyrgødning.
- Kvælstofprognose 2020.

Der forventes afholdt yderligere et møde i efteråret 2019, formentlig i december. Tidspunkt for dette møde aftales på mødet i august.

Ad. 10. Eventuelt

Intet.